

Työpaikasta oppimisympäristöksi: Työpaikalla tapahtuvan oppimisen hyvät käytännöt

NeMo2-tutkimushanke

4.10.2017, Joensuu

Heta Rintala (heta.rintala@tut.fi)

Eija Lehtonen (eija.lehtonen@staff.uta.fi)

#nemo2

NeMo2-tutkimushanke 2017-2019

- Osa-alueet:
  - 1) Ammatillinen opettaja ja työelämäosaaminen
  - 2) Työpaikalla tapahtuvan oppimisen pedagogiikka
  - 3) Opiskelijan itsesätelyvalmiudet ammatillisen osaamisen kehittämisessä
- Rahoitus: Tampereen kaupungin oppisopimusrahasto
- www.pglresearch.fi

<http://pglresearch.fi/research-projects/nemo/>

The poster features a teal and white geometric background with a red diagonal line. At the top, it lists 'LEAD -TUTKIMUSRYHMÄ' and 'CharVEL -TUTKIMUSRYHMÄ'. The main title is 'NEXT MOVE NeMo'. Below the title are five research questions in white boxes with teal borders:

- Miten oppisopimuskoulutus valmistaa opiskelijoita työelämään ja **muuttuviin ammattitaitovaatimuksiin?**
- Miten **ammatillinen huippuosaaminen** kehittyi?
- Millainen yhteistyö **hyödyttää työpaikkoja** ja oppilaitoksia?
- Miten työpaikkoja voidaan tukea **oppimisympäristöinä?**
- Miten opiskelijan itsesätelyvalmiudet vaikuttavat **oppimiseen työpaikalla?**

Työpaikkojen pedagogiset käytännöt

OSALLISTUMISEN KÄYTÄNNÖT

- Mahdollisuus tarkkailla ja kuunnella, osallistua työhön (tehtävänkuva), tehtävien jäsenitys (kasvava vastuu ja ymmärrys tehtävien tavoitteista), mahdollisuus saavuttaa tavoitteet

TIETOISET OHJATUN OPPIMISEN KÄYTÄNNÖT

- Mallintaminen, ohjaus, tukeminen, oppimaan oppimiseen kannustaminen, arvojen, tehtävien ja ymmärryksen kehittäminen ja edistäminen

OSAAMISEN SIIRRETTÄVYYTTÄ EDISTÄVÄT KÄYTÄNNÖT

- Kysymysten esittäminen, ongelmanratkaisu uusissa tilanteissa, dialogit, ryhmäkeskustelu, opiskelijan tukeminen osaamisen rajojen hahmottamisessa (Billett, 2002)

Osallistumiseen ja osallisuuteen vaikuttavat käytännöt työpaikoilla

- Merkittäviä ala- ja työpaikkakohtaisia eroja, aiemmassa tutkimuksessa tarkastelussa sosiaali- ja terveysala sekä tekniikan ala
- Keskeisiä osallistumiseen ja osallisuuteen vaikuttavia tekijöitä sekä useiden työyhteisöjen haasteita:
  - **OPISKELIJAN TYÖNKUVAAN LIITTYVÄT TEKIJÄT** (työn vastuullisuus, haastavuus, monipuolisuus ja tuottavuus)
  - **TYÖYHTEISÖN KULTTUURIIN JA KÄYTÄNTÖIHIN LIITTYVÄT TEKIJÄT** (tasa-arvoisuus, hierarkia, vuorovaikutus sekä koulutuksen organisointi)
  - **OPISKELIJAAN LIITTYVÄT TEKIJÄT** (motivaatio ja itseohjautuvuus)

Haastattelut kymmenellä työpaikalla, jokaisessa haastateltavana oppisopimusopiskelija, työpaikkakouluttaja, kollega ja työnantaja ($n=40$)

Oppisopimuskoulutuksen pedagogisia käytäntöjä

TAVOITTEIDEN ASETTAMINEN

HENKILÖKOHTAISTAMINEN

- työpaikan “opetussuunnitelman” laatiminen
- keskeisten tehtävien tunnistaminen ja aikatauluttaminen

TYÖPAIKKAKOULUTTAJAN NIMEÄMINEN

- valitseminen
- kouluttaminen, tutkinnon ja ammattitaitovaatimusten ymmärtäminen
- kouluttajan oma kehittyminen

OHJAUS

- ohjaustavoista sopiminen (odotusten kartoittaminen)
- ohjauksen suhteuttaminen opiskelijan tarpeisiin (esim. alkuvaihe)
- työyhteisöön osallistaminen (ohjaajan verkostot ja asema merkittäviä tekijöitä)
- työyhteisön osallistuminen

TYÖYHTEISÖÖN KUULUMINEN, OSALLISUUS

- kulttuurin, käsitysten ja asenteiden välittäminen
- keskustelu, kysymysten esittäminen, mahdollisuus käytäntöjen kyseenalaistamiseen, kiinnostus opintoja kohtaan

Oppisopimusjohtajien haastattelut ($n=10$), keskiössä työpaikalla tapahtuva oppiminen ja ohjaus

Pedagogiset käytännöt työpaikoilla

OSALLISTUMISEN MAHDOLLISUUDET TYÖPAIKOILLA VAIHTELEVAT

- *Mitä enemmän tapahtuu omalla osaamisalueella itsenäistymistä niin joo se on-, et nyt mä oon ollu lähinnä enemmän sivustaseuraaja ja vaikuttuneena katsonu tätä kohtaamista että jes, on todella hyvä. Mut että aikalaila **sillee mennään pikkuhiljaa ja, kaikkia työtehtäviä, sen mukaan mitä se kehitys tuo.** (Työpaikkakouluttaja)*
- *Viikoittain ja useammanki kerran viikossa **mut sivuutetaan, koska mä oon opiskelija, ja mä osaisin ihan hyvin, ja mua ei oteta välttämät kaikkiin kokouksiinkaan, jossa mä voisin oppia jotain oikeesti, koska mä oon opiskelija, ja mut laitetaan sen sijaan valvomaan asiakkaita.** (Oppisopimusopiskelija)*

Pedagogiset käytännöt työpaikoilla

TIETOINEN SUUNNITTELU ("TYÖPAIKAN OPETUSSUUNNITELMA") HAASTAVAA

- *Jos oppisopimusopiskelijoita mieltii, et kun siellä käydään työpaikalla ja siin on työpaikkakouluttajakin sitten läsnä, niin siinä on ehkä semmonen aika laajakin perspektiivi mukana, että heti alusta saakka katotaan koko tutkintoa ja kaikkia tutkinnon osia. **Et kun sitten taas ketkä ei oo oppisopimusopiskelijoita niin katotaan kokonaisuuskin, siinä mennään enemmän pala kerrallaan siinä syvällisemmässä.** (Ammatillinen opettaja)*
- *Sitten ne työpaikkaohjaajat, niitähän ei ole vielä hirveesti työmailla. Et siellähän nyt mestari saattaa sanoa että "menepäs tuohon porukkaan" ja **kukaan ei kuiteskaan tiedä että kenenkä tehtävä se on oikeestaan ottaa se kaveri haltuun ja ohjeistaa ja opastaa sitä.** Niin, sielhän pitää tietysti tulevaisuudessa panostaa siihen että firmat tietää ja ottaa vastaan ja kouluttaa semmosia ihmisiä jotka siellä työpaikalla on valmiit tekeen sitä työtä. Ja myös sitten johtoporras tietää ja mestarit tietää että toi kaveri tekee tätä työtä. Et se ei pysty sitä tuottavaa työtä tekee niin paljon. (Ammatillinen opettaja)*

Pedagogiset käytännöt työpaikoilla

AIKAA JA RESURSSIJA TIETOISELLE OHJAUKSELLE TARVITAAN

- *Opiskelija saattaa mun mielestä aika helposti opetella tekeen mallista et ku toi tekee noin niin mäki teen näin. Siinä **ei välttämättä tuu sitä ajattelua et miksi näin tehdään vaan tehdään vaan niin kun on nähty tehtävän.** (Työpaikkakouluttaja)*
- *Katotaan miten tässä ihmiset tekee niitä töitä ja opiskelija seuraa sitä, ja käydään teoreettisesti läpi että miksi tiettyjä asioita tehdään, koska on hyvin **mielekästä ymmärtää miksi asioita tehdään**, niin on paljon helpompaa ymmärtää kun siihen löytyy se mielekäs selitys. (Työpaikkakouluttaja)*
- *Keskustelut on yksi semmosia juttuja millä pystyy ohjattavaa **hirveen hyvin tsemppaamaan ja kertomaan ammatin siitä että mihin sun pitää kasvaa, ja mistä sun pitää kasvaa, ja miten sun pitää kasvaa.** Et tavallaan hyvin monimuotoisesti. Pitää mennä sinne vähän sen ohjattavan ihon alle tunnustelemaan että, hae ne vahvat puoles vai haenko mä että lähetään sieltä ensin niitä vahvuuksia lähetään tukemaan. (Työpaikkakouluttaja)*

Pedagogiset käytännöt työpaikoilla

TOIMIJOIDEN VÄLILLE TARVITAAN ENEMMÄN YHTEISTYÖTÄ

- **Opiskelijan ja työyhteisön tasolla:** *Opiskelija ku ei oo tuonut näkyville tänne et mitä ne tuolla lähiopetuspäivinä opettelevat ja oppivat. Siinä mielessä on jäänyt se vähän, ettei oo koskaan tullukaan itse asiassa, olis voinut jo kysyy opiskelijalta itseltään tai sitten ohjaajalta, että mitä hän on oppinut. (Kollega)*
- **Oppimisympäristöjen tasolla:** *Meillä on tää teoriaopetus ja nää tutkintotilaisuudet mutta me ei siihen sillä tavalla puututa siihen työssäoppimiseen. (Opettaja)*
- **Koulutuksen ja työelämän tasolla:** *Meil on esimerkiks kaupan alalla ollu tämmösiä niin sanottuja neuvottelupäiviä, että kaupan alan edustajia työnantajia tulee meille ja keskustellaan sitten tutkintoon ja tähän opiskeluun liittyvistä että mitä toiveita heillä on meille päin. Me kuunnellaan niitä. Ja sitten taas tutkintoon liittyvää asiaa meillä on heille. Niin tämmöistä vuorovaikutteisia juttuja. (Opettaja)*

Miten oppisopimustoimija
ja ammatillinen opettaja voivat
vaikuttaa työpaikan oppimisympäristöön?

- Roolit ja työnjako?

Julkaisuja

- Mikkonen, S., Pylväs, L., Rintala, H., Nokelainen, P., & Postareff, L. (2017). Guiding workplace learning in vocational education and training: A literature review. *Empirical Research in Vocational Education and Training*, 9(9). <https://doi.org/10.1186/s40461-017-0053-4>
- Pylväs, L., Rintala, H., & Nokelainen, P. (2017). Integration for holistic development of apprentices' competences in Finland. Accepted for publication in S. Choy, G-B. Warvik, V. Lindberg, & I. Berglund (Eds.), *Integration of vocational education and training experiences: Purposes, practices and principles*. Springer Singapore.
- Pylväs, L., Nokelainen, P., & Rintala, H. (2017). Apprenticeship training representatives' perceptions and experiences of workplace learning, guidance and expertise. *Vocations and Learning*. <https://doi.org/10.1007/s12186-017-9189-4>
- Rintala, H., Mikkonen, S., Pylväs, L., Nokelainen, P., & Postareff, L. (2015). Työpaikalla tapahtuvaa oppimista ja ohjausta edistävät ja estävät tekijät. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 17(4),9–21.
- Rintala, H., Pylväs, L., & Nokelainen, P. (2017). Oppisopimusopiskelijan osallisuus työyhteisössä. (*Arvioinnissa oleva artikkelikäsikirjoitus*)
- Rintala, H., Nokelainen, P., & Pylväs, L. (2017). Katsaus oppisopimuskoulutukseen instituutiona Saksassa, Englannissa ja Suomessa. *Kasvatus*, 48(2), 128-140.